

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Ioannis Macherentini Societatis Iesv Theologi,
Explanatio Catechismi Catholici**

Macherentinus, Johannes

Colon., 1612

Tertium Praeceptum. Memento Vt Diem Sabbati sanctifices.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39397

mortis, vel vitæ tempus, &c. Estque de hoc præceptum legis à Christo Domino in Evangelio adductum. Scribitur enim in lege:

Matth. 4. Non tentabis Dominum Deum tuum, sicut tentasti in loco tentationis. Petierant namq; carnes, cum à Deo alerentur manna. Est autem hæc DEI magna irreuerentia, ex se quidem grauis, exculat tamen eã aliquando ignorantia.

Quodnam secundum?

Superbia. Vitium nimirum propriè, quo contra DEVM extollitur homo: cum vel à se, aut suis meritis gloriatur aliquid se habere, illoque vt proprio inflatur: vel cum super ea quæ habet, extollitur: vel ca teros despicit.

Iac. 4. Hæc enim omnia præ se ferunt magnam DEI irreuerentiam. Vnde scriptum est: DEVS superbis resistit. & in Psal. Superbi iniquè agebant vsquequaq; id est, valdè, admodum.

Quidam etiam huc sacrilegium referunt, de quo nos in præcepto tertio.

TERTIVM PRAECEPTVM.
MEMENTO VT DIEM SABBATI sanctifices.

Quid tertio mandato præcipitur?

VT tempus ad colendum atque honorandum DEVM, debitamque ei religionem exhibendam designatum, piè ac religiosè impendamus.

Qua

Qua ratione id præstabimus?

Si abstinuerimus ab ijs, quæ festo die per agere non licet, & religionis ac misericordiæ exercitio dediti si dulò ac impensè DEO placere studuerimus.

Quæ sunt festo prohibita opera?

Non seruilia tantum, sed & alia quædam hominem à Dei cultu abstrahentia: vt mercatus, placitum: siue ad aliquid decernendū congregatio concilij, iudicare aliquem ad pœnam vel mortem, præstare iuramentum, nisi fiat pro pace vel alia necessitate. Itē strepitus iudiciarius, nisi forte necessitas vrgeat, vel pietas suadeat.

Actus Religionis, quibus nos in festis præcipue operam dare conuenit, recense.

Primus horum deuotio atque promptitudo ad se Deo exhibendum ad omnia paratissimum: quæ meditatione beneficiorum Dei, atque bonitatis ipsius, & cogitatione priorum peccatorum excitatur. Quod significatur illo Psalmo: *Iubilare Deo omnis terra, seruite Domino in letitia.* Et idem etiam sonat totus ille Psalmus. *Venite exultemus Domino, iubilemus Deo salutari nostro.* Psal. 99. Psal. 94.

Secundus est oratio: quam CHRISTVS præcipit: *Oportet (inquiens) semper orare & non deficere.* De qua & Paulus: *Volo (ait) viros orare* Luc. 18. 1. Thes. 2.

orare

orare in omni loco, leuantes puras manus. Per quos duos actus, cordis obsequia & cultus Deo offerimus. Tenemurq; prestare illos propter necessitatem consequendæ salutis: quæ maximè est promissa orationi. Nam *quæcumque* (ait Dominus) *orantes, petitis, credite quia accipietis & euenient vobis.*

Ad hanc verò orationem requiritur deuotio iuxta illud Psal. *Delectare in Domino: & dabit tibi petitiones cordis tui.* Atqui hi quidem sunt actus religionis interiores.

Actus autem religionis exteriores quod sunt?

Etiam duo: quorum prior est adoratio, corporalis in Dei reuerentiam inclinatio. De qua sæpè legitur in sacra scriptura: vt in illo Euangelij: *Procidentes adorauerunt*

Math. 2. Magi Christum. Et in Psal. *Venite adoremus*
Psal. 94. *& procidamus ante Deum.*

Posterior est sacrificij, alicuiusue rei exterioris oblatio, facta Deo in protestationem illius excellentiæ aut beneficiorum, &c. De quo Psaltes: *Afferte* (ait) *Domino filij Dei, afferte Domino filios arietum.* Quæ quidem nunc in sacrificio altaris maximè fiunt.

Est præterea votum oblatio quædam rei promissæ, simpliciterque actus religionis, vt & eius adimpletio, quemadmodum iuramentum est Dei ineffabilis veritatis confessio. Item vocalis laus & cantica, oblatio quædam

dam sunt; De qua David: *Pfallite*, (inquit) *Pfal. 47.*
Deo nostro pfallite. Et rursus: *Vouete & red-* *Pfal. 76.*
dite Domino Deo vestro omnes; qui in circuitu eius
affertis munera. Huc etiam pertinet oblatio
 primitiarum & aliorum quæ ad sustentatio-
 nem ministrorum dantur: vt sunt decimæ,
 quas præstare tenetur quis, vel propter ne-
 cessitatem ministrorum, vel propter Eccle-
 siæ statutum, vel propter consuetudinem.
 Est autem in omissione horum aliquando
 graue peccatum.

Deinde quoque ex Ecclesiæ statuto, &
 consuetudine, tenemur iuxta hoc præcep-
 tum. Deum Sanctosque reuereri actibus il-
 lis, temporibus atque modis, quibus Eccle-
 sia instituit. Contra quod peccatur: cum
 diebus festis ea quæ præcepta sunt omittun-
 tur: vt auditio Missæ, aut cum ieiunia vigi-
 lijs festorum, atq; aliâs indicta, aut ciborum
 delectus, quem Ecclesia ex Apostolorum
 Christiq; traditione sanctissimè constituit,
 aut confessio peccatorum, aut communio in
 Paschate, aut satisfactio à iudice spiritali in
 confessione imposita, aut alia id genus neg-
 liguntur. In quibus omnibus sunt graues
 omissiones.

Denique circa ipsa etiam diuina officia,
 quæ ex præcepto vel audire, vel dici debent,
 ob mentis diuagationem separatioremque
 à debita attentione, peccatur tantò magis,
 quan-

quantò illa fuerit maior, aut magis voluntaria.

Tantumné temporis sacri prophanatio hic prohibetur?

Nonnulli omnia omnino sacrilegia, quibus res quæcunque sacræ Deoque dicata violantur, hic prohibita esse intelligunt. Et si verò horum quædam in alia præcepta relata sint, hic tamen ea doctrinæ gratia simul explicari non erit alienum.

Quid est Sacrilegium?

Irreuerentia illata rebus sacris diuinoque cultui deputatis.

Quæ sunt Sacrilegij species?

Multæ illæ sunt, quarum prima est cum personæ Deo sacratæ contemnuntur, aut iridentur, aut percutiuntur.

Secunda, cum in Ecclesijs ipsis, locisque sacris, indigna tractantur; aut fiunt prohibita in eis: vt si quis negotiationes exerceat, immunitatem violet, inhonesta faciat aut loquatur.

Tertia, cum Sacramenta indignè tractantur, aut sumuntur, aut cum ad illicita eis quis vitur, vt si quis non integrè confiteretur, aut contaminatus peccato reciperet corpus Domini.

Quarta, cum ipsa verba DEI, aut sacra scrip-

Scriptura peruertuntur aut corrumpuntur, aut trahuntur ad inhonesta, vel vana.

Quinta, cum irreuerenter tractantur res aliæ sacræ, vt vestes Ecclesiæ, vasa, aut alia ornamenta, sal, aqua, cæreus paschalis, benedicta, &c.

Sexta ponitur etiam inter has species sacrilegij, fractio voti vsusue hominis DEO dicati ad contraria illis, quæ Deo offerens promittit, qualis est inhonestas profitentis cœlibatum, rei alicuius tanquam propriæ vsurpatio religionem professi.

Septima species sacrilegij est, Simonia: cum spiritalia aut eis annexa dantur nō gratis, vt à Christo Domino præceptum est.

Octaua denique est Ecclesiasticæ potestatis vel pœnæ contemptus, aut transgressio præcepti vel excommunicationis. Quod sanè graue sacrilegium est. Verum in his omnibus multa sunt grauia lethaliaque ex se alia verò non adeo, quæ sic percurrisse satis est.

Cur inter omnia præcepta, tertium hoc in Decalogo & exactissimè traditum & in lege ac Prophetis persapè repetitum?

Quia nimirum fidelium plurimum refert, vt colantur dies festi. In hisce enim ad verbum Dei audiendum conueniunt, quo intelligant quæ sit Dei voluntas, vt ad cor-

M dis

dis compunctionem, & peccatorum poenitentiam, incitetur, utque offenso Deo concilientur: Sacrosanctæ hostiæ offerendæ assistant, eamque; aut Sacramento ipso, aut Spiritu, participant, unde vires efficaciamque hauriunt, & ad benè operandum, & ad spirituales nequitias, atrocissimosque; salutis hostes repellendos, atque devincendos.

Deinde quis nesciat homini longè utilissimum esse, fidem, spem & charitatem, quæ inter virtutes ac Spiritus Sancti charissimas primas obtinent, exercere? Porrò qui festum colit religiosè, mysteria fidei meditatur, spem suam in Deo eiusque larga benedictione ponit, non in opere manuum suarum. Ne fieri potest, quin pietatis exercitio, ac divinarum rerum meditatione incalescat, atque ad ardentem Dei amorem prouehatur.

Denique festi sanctificatio signum est, idque admodum augustum, quod temerariæ extremæ impietatis fuerit argumentum.

Cuius quæso signum?

Indicat homines se dedicare oportere Deo, Sanctosque eidem præbere, cum dies etiam propterea ei dicatum videant, (*Videat* ait Dominus DEVS,) *ut sabbatum meum custodiatis, quia signum est inter me & vos in generationibus vestris, ut sciatis quia ego Dominus, & sanctifico vos.*

Deinde signum est, & quasi monumentum

Exod. 31.

Ezec. 20.

tum conditæ huius admirandæ vniuersitatis, quod beneficium, vt primum est ordine, ita perpetua animi gratitudine prosequendum. *Sex enim diebus fecit Dominus cælum & terram & mare, & omnia quæ in eis sunt, & requieuit in die septimo.* At postquam venit temporis plenitudo, contulit Deus hominibus beneficium aliud creatione longè præstantius, reparationis videlicet ac redemptionis. Quid enim prodesset, Deum nos creasse, si infectam, & quodammodo deletam imaginem suam, nimæ nostræ impressam, ipse non reformasset, & suo sacratissimo sanguine non illustrasset. Ideo cum Christus Redemptor noster, die Dominico à mortuis resurrexerit, Sabbathum, quod olim propter creationis beneficium, vt festiuum celebrabatur, propter beneficium redemptionis, in Dominicam translatum est.

Signum præterea fuit sabbathum Israelitarum memoriæ traditum, quo admonebantur, se Dei auxilio à durissimo Ægyptiacæ seruitutis iugo solutos, ac liberatos esse. In nobis verò impleri debuit, quod apud Ieremiam Dominus locutus est: *Ecce dies veniunt, dicit Dominus, & non dicent ultra viuit Dominus, qui eduxit filios Israël de terra Aegypti: sed viuit Dominus, qui eduxit, & adduxit semen domus Israël, de terra Aquilonis, & de cunctis terris ad quas eieceram eos.*

M 2 Est

Est signum item tum spiritualis tum celestis sabbathi.

Spiritale sabbathum in quo consistit?

In sancta quadam & mystica quiete, mirum cum vetus homo, Christo consepultus ad vitam renouatur, atque ijs actionibus, quæ Christianæ pietati conueniunt, studiosè se exercet, vt qui aliquando tenebrarant, nunc sint lux in Domino, ambulentq; vt filii lucis in omni bonitate, iustitia & veritate, nequam communicet operibus infructuosis tenebrarum, magis autem redarguant.

Ephes. 5.

Cœleste sabbathum quid sit scire velim.

Beatissima illa vita, in qua Deus abstergit omnem lachrymam ab oculis suorum Sanctorum, in qua nec luctus, nec dolor, sed cum Christo pace fœlicitateque æterna fruemur. Festinemus (ait Apostolus,) in hanc requiem ingredi, omnia enim bona in visione Dei mens nostra adipiscetur.

Heb. 4.

Quid hinc colligendum?

Eos qui dies festos facilè, & quasi contemptim violant, quia liberos suos, familiam, aliosuè quo minus & ipsi religiosè obseruent, impediunt, cum valdè esse impios, tum Reip. Christianæ imprimis perniciosos, quod ipsi, si qui alij ad Christi in terris regnum labefactandum; Satanæ verò introducen-

ducendum amplificandumque strenuè laborent, vt videri possint in eâ rem, tanquam operæ conductæ esse.

Hoc manifestè ostende. Est enim dignum admiratione.

Id minimè operosum fuerit: Etenim sacri temporis profanatores re ipsa omnibus testatum faciunt, aut se à DEO sanctificari minimè credere: aut vt sanctitate ab eodem ornentur, sibi haud magnopere curæ esse, Conditionis, Redemptionis, Spiritualis ac Cœlestis quietis, beneficia videlicet Dei longè maxima, hoc est regnum cœlorum & merita eiusdem pro nihilo ducere: temporalia hæc quæ etiam non Dei dona, sed suo labore parta arbitrantur, esse suam portionem. Quibus ad summam impietatem, quid addi possit non video.

Quomodo ijdem regnum Christi euertunt?

Facilè hoc est aduertere. Externus enim cultus interioris, qui in duobus primis ac præcipuis mandatis iubetur, est veluti fructus quidam, & nisi feriæ piè celebrentur, religio ne quidem stare potest, quando quidem populus aliâs suum officium vix edoceri potest.

An in scripturis vsquam hoc disertè traditur?

Id sane. Sic enim Dauid: *Quanta maligna-* psal. 73.

M 3 tus

tus est inimicus in sancto? Et gloriati sunt qui odierunt te: in medio solemnitatis tuæ. Et Paulò polluciderunt igni sanctuarium tuum in terra: polluciderunt tabernaculum nominis tui: hoc est Ecclesiam sanctam Dei. Vide autem qua ratione extremam vastitatem se adducere possent

Psal. 73.

bitrentur. Dixerunt in corde suo: QUIESCERE FACIAMVS OMNES DIES FESTOS DEI IN TERRA. Hi sunt qui contra Deum loquuntur, dicunt: Vanus est qui seruit Deo. Nec prius

Mal. 3.

I. Mac. 1.

Antiochus se Iudæos à cultu veri Dei abducere posse putauit, quam sabbathi ac solemnitatum religiosam celebrationem interdiceret.

Quare in tertio solum precepto vox illa (memento) prefigitur?

Primò, quia nunquam defutura erant occasiones, quamobrem nos huius precepti capiat obliuio, vel aliorum qui illud negligant exemplo adductos, vel avaritia, spectaculorum ludorumque studio, quibus plerumque ab huius diei sancto religiosorum cultu abducimur.

Secundò, ut modum rationemque colligamus, qua in tota hebdomada opus nostrum facere conueniat, ita scilicet, ut dies festum semper spectemus, quo die cum actuum & operum nostrorum, Deo quasi reddenda ratio sit, eiusmodi opera efficiamus quæ neque Dei iudicio repudientur, neque

nobis sint in singulum & in scrupulum cordis.

Tertiò, festum meminisse & præuidisse oportet, ne aliquid eorum, quæ alijs hebdomadæ diebus fieri agiue conuenit, in festum reijciamus, atque ita animus à rerum diuinarum cura studioque auocetur.

Quæ in praxi de modo utiliter audiendi verbum Dei, & missa, deque religiosè celebrandis festis, habentur hoc in loco commodè explicabuntur.

Peccata contra hoc præceptum in eadem praxi Num. 126
require. 13.

DE PRÆCEPTIS SECUNDÆ TABULÆ.

Quid sequentia præcepta exigunt?

Vt quam debemus proximo dilectionem, iustitiamque exhibeamus.

Quæ peccata proximum nostrum impetunt?

Doctiores vix intelligunt quæ sint specialia peccata contra præceptum dilectionis proximi, nisi quantenus contra præcepta secundæ tabulæ fiunt. Ne itaque confundantur Catechistæ & auditores, omittenda hæc omnia vsque ad **QUARTVM PRÆCEPTVM** præsertim, quæ specialia quæ hic ponuntur in ipsis præceptis, quantum instituto satis, declarantur.

M 4 Mul-